

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING IJODIY
QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISH

Malika Sadikovna Kamalova

Buxoro pedagogika kolleji maxsus fan o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish haqida fikr yuritildi. Shuningdek, bolalarni har tomonlama barkamol avlod qilib tarbiyalashda ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish katta ahamiyatga ega.

Tayanch so'z va iboralar: badiiy ijod, ma'naviy boylik, tarbiya vositasi, estetik did, tarbiyachi mahorati, san'at asarlari.

Bugungi kunda ilmiy, uslubiy adabiyotlarda «ijod», «ijodkorlik» kabi atamalarni uchratib qolmoqdamiz. Bu atamalarning adabiyotlar sahifalarida paydo bo'lganligi bejiz emas.

«Ijod» so'zining lug'aviy ma'nosi: «yaratish», «yangilikni kashf etish» so'zlariga monand keladi.

Ijodkorlik - faoliyatning turli holatlarida paydo bo'ladi. Qiziqish ilhom, intilish va boshqalar ijodkorlikning inson ongida eng oliy tarzda paydo bo'lishidan, namoyon bo'lishigacha jarayonini o'z ichiga oladi. Shaxsda faoliyat ehtiyoji faoliyatda yangi ilgari maqsad qilib qo'yilmagan, hal etuvchi vosita bo'lib hisoblanmagan intilishdir.

Ijodkorlik- sifat jihatdan yangi, moddiy va ma'naviy boyliklar yaratuvchi inson faoliyati jarayoni. Ijodkorlik o'zida insonning mehnatda namoyon bo'lgan qobiliyatini ifodalaydi. Ob'ektiv olam qonuniyatlarini bilish asosida xilma-xil ijtimoiy ehtiyojlarini qanoatlantiradigan yangi haqiqatni yaratadiganday mehnat ijod bo'lishi mumkin. Ijod turlari bunyodkorlik faoliyati bilan belgilanadi: ixtirochi, tashkilotchi, mehnati ilmiy va badiiy mehnat va boshqalar. Ijodiy faoliyat uchun imkoniyatlar ijtimoiy munosabatlarga bog'liq. Bugungi kunda mustaqillik tufayli amalga oshirilayotgan ta'lim islohotlari o'z ishiga ijodiy yondashuvchi, fan, texnika, san'at, ishlab chiqarishning jadal rivojlanishiga o'z hissasini qo'shadigan yuksak malakali kadrlar tayyorlashga bog'liq. Shunga ko'ra, jamiyat taraqqiyoti talablaridan kelib chiqqan holda har bir tarbiyanuvchini ijodkorlik ruhida tarbiyalash muhim va zarurdir.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish bo'yicha mashg'ulotlar bolaning shaxsini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu sohada olimlar va psixologlar tomonidan olib borilgan barcha tadqiqotlar, ijod qobiliyatiga ega bo'lgan bolalarning yanada barqaror ruhga ega ekanligi, ular bilan muloqot qilish va do'stona munosabatda bo'lishlarini isbotlaydi. Kichik yoshda, kompleks rivojlanishga, ya'ni maktabgacha yoshdagi bolalarning adabiy, badiiy va

musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirishga alohida e'tibor berish tavsiya etiladi. O'yin orqali ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish eng yaxshisidir.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatini aniqlash. Tashhisning maqsadi bolaning qaysi turiga ko'proq mos kelishi va u qanday tasavvur paydo bo'lganligini aniqlashdir. Bu maxsus testlarni o'tkazadigan psixologlar yordamida amalga oshirilishi mumkin, natijada maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish uchun o'yinlarni tanlash mumkin. Shuningdek, bolaning imkoniyatlarini mustaqil ravishda aniqlash, unga turli tadbirlarni taqdim etish va eng qiziqarli sabablarni kuzatish mumkin. Qanday tasavvur paydo bo'lganini ham belgilab oling, o'yinda xatti-harakat bilan ham mumkin. Yuqori darajadagi hayoliy tasvirlarni ishlash qobiliyatini ko'rsatadi, ularni birlashgan tasvirlar yoki sub'ektlardan kompilyatsiya qilish mumkin. Ammo, boshlang'ich darajasidan qat'iy nazar, tasavvurlar organizmning mushaklari kabi mashq qilinadi - muntazam mashqlar yordamida. Maktabgacha yoshdagi bolalarning musiqiy qobiliyatlari ham mumkin va ularning asl qobiliyatidan qat'i nazar, rivojlantirish kerak.

Yuqori darajadagi maktabgacha tarbiyachilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish. Agar chaqaloqlarning ijodiy rivojlanishi ob'ektlarni kuzatish va manipulyatsiyalash orqali sodir bo'lsa, ko'proq kattalar bolalarining rivojlanishi ularning his-tuyg'ularini o'zlari uchun mavjud vositalar orqali etkazish urinishlari orqali amalga oshiriladi. Oddiy qilib aytganda, kuzatish bosqichi asta-sekin harakatga keladi. Shuning uchun rivojlanish usullari va usullari bolani harakatga undashdir. Bu asrning eng yaxshi tomoni shundaki, maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradigan bolalar o'yinlarini uslubiy jihatdan taklif qiladi. Xususan, bolalar uchun foydali teatral doirada darslar bo'ladi, chunki teatr faoliyati turli yo'nalishlarda maktabgacha tarbiyachilarni rivojlantiradi. Bolalar nafaqat topshiriqlarni bajarishni o'rganishadi, teatr tomoshalarida ishtirok etishadi, tasavvurni rivojlanishadi, badiiy ko'rish, asarlarning yaxlitligini idrok etish qobiliyatini, imvoza qobiliyatini rivojlantiradi. Ammo bu asrda ota-onalarning ishtiroki ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish uchun juda muhimdir. Ular bolaning faoliyatiga doirada katta qiziqish bildirishlari va uyda rivojlanayotgan o'yinlarda u bilan o'ynashlari kerak.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning badiiy va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish.

Psixologlarning tadqiqotlariga ko'ra, uch yoshga kelib, barcha bolalarda tasviriy san'at qobiliyati taxminan bir xil darajada. Shuning uchun, bolaning maxsus iste'dodini ko'rsatishini kuting va bundan keyin uni rivojlantirish kerak emas. Badiiy qobiliyatni rivojlantirish uchun har bir bola uchun bir nechta oddiy sharoitlarga rioya qilish mumkin. Siz o'zingizning qadamingiz bilan harakat qilishingiz kerak: boshida, bolani chizish bilan qiziqtirish, keyin uni hayoliy tasvirlarni ko'chirishga qiziqish ko'rsatish va faqat chuqurroq o'qish uchun bolaning tasviriy san'at asoslarini o'rgatishni boshlashi

aniq bo'lganidan keyin uni qo'llab-quvvatlash. Va, albatta, chaqaloqning faoliyatini maqtash va uni rag'batlantirishni unutmang.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning musiqiy va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish. Bolalarning musiqiy qobiliyatini rivojlantirish bolalar musiqa asarlari va asboblari bilan tanishishdan boshlanadi. Maktabgacha tarbiyachilar bilan ushbu tasavvurlarni qaysi tarkibga olib keladiganini tahlil qilish foydali bo'lsa, birgalikda tadqiq qilish tavsiya etiladi qo'shiq. Ota-onalar bolaning musiqiy qobiliyatini rivojlantirishda faol ishtirok etishi kerak. Agar ular musiqa olamida ishtirok etmasalar va musiqachini tarbiyalamoqchi bo'lsalar ham, bu yo'nalishda bolaga murojaat qilish kerak. Masalan, oddiy o'yinlardan boshlashingiz kerak, masalan, qo'shiqlarni chalish bilan qo'shiqni takrorlash, bolalar qo'shiqlarini kuylash. Bundan tashqari, musiqa qulog'ini rivojlantirish uchun maxsus metodlardan foydalangan holda vazifalarni murakkablashtirish mumkin.

Ijod qobiliyatlari intellektual rivojlanish bilan bir xil muhim rol o'ynaydi. Axir biz bilimni aqliy uchun oziq-ovqat deb hisoblasak, unda ijodkorlik ruh uchun oziq-ovqat deb nomlanishi mumkin.

Adabiyotlar:

1. Sh.Shodmonova. Maktabgacha ta'lim pedagogikasi. Fan va texnologiya. T., 2008.
2. F.Qodirova, Sh.Toshpo, latova, M.A'zamova. "Maktabgacha pedagogika". T., "Ma'naviyat". 2013.
3. Boy V., V. Nyukalov. Ijodiy fikrlashni rivojlantirish (bolalar bog'chasida TRIZ), 2008. 17-19- betlar
4. Belova E. S. P. Torrens testidan foydalangan holda maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy salohiyatini aniqlash // Psixologik diagnostika. 2004. No 1. S. 21-40.
5. Usmonova Shaxnoza. Comparative Study of Cosmonims(Sun, Moon ...) In Uzbek and English. In volume 7, of Euras